

VERGİ TEŞVİK ARAÇLARI VE YATIRIMLAR: OECD ÜLKELERİ İÇİN BİR DEĞERLENDİRME

Melek AKDOĞAN GEDİK¹

ÖZ

Küreselleşmeye bağlı iktisadi rekabetin vergisel boyutu maliye politikalarının etkinlik sorununu da beraberinde getirmektedir. Vergi rekabeti vergisel teşviklerin bir politika aracı olarak kullanılmasıyla birlikte, teşviklerin doğrudan yabancı yatırımları çekme ve iktisadi büyüme üzerindeki etkileri belirsizlik arz etmektedir. Vergi teşvikleri vergi sisteminin karmaşık bir hal almasına neden olurken, vergi idaresinin de vergi sistemi ile ilgili uyum sorununu ortaya çıkarmaktadır. Diğer yandan ülkelerin içinde buldukları iktisadi koşullarla birlikte, politik, siyasi, bürokratik, altyapı, teknolojik, vs. farklılıklar sistemin işleyişi üzerinde farklı etkilere sahip olabilmekte ve vergi oranlarının yanısıra vergisel teşvikler de etkili olabilmektedir. OECD üyesi ülkeler için yapmış olduğumuz bu çalışmada vergi teşvik araçlarının yanı sıra “İş Yapabilme Kolaylığı” raporunda yer alan göstergelerin de doğrudan yabancı yatırımların ülke ekonomisine kazandırılmasında etkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Vergi Rekabeti, Vergi Teşvikleri

TAX INCENTIVES AND INVESTMENTS: AN EVALUATION FOR OECD COUNTRIES

ABSTRACT

Resulting from globalization, the taxation dimension of the economic competition brings along the efficiency problem of the fiscal policies. As taxation incentives are used as a political tool in taxation competition, the effects of incentives on attracting the foreign direct investments and on the economical growth become uncertain. Whilst the tax incentives cause the tax system to be complex, tax administration also face compliance problem with the tax system. On the other hand, the differences such as political, bureaucratic, infrastructural, technological, can have different effects on functioning the system together with the economic conditions of the countries. Beside tax ratios also tax incentives have important effects on investments. This study, based on OECD countries, concluded that the indicators in “Doing Business Report” can be effective in attracting direct foreign investments as well as tax incentives

Keywords: Globalization, Tax Competition, Tax Incentives

Giriş

Küreselleşme ve uluslararası rekabetin yaygınlık kazanması ile birlikte, dünyada vergileme politikalarına ilişkin önemli değişiklikler söz konusu olmaya başlamıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak, vergi uygulamaları etkinlik, basitlik, iktisadilik, şeffaflık, öngörülebilirlik, belirlilik, tarafsızlık, verimlilik, mevzuatın anlaşılabilir olması gibi hususlarda bir takım sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Çok sayıda muafiyet ve istisnanın söz konusu olması sektörler arasında yatırım dağılımını bozucu etkiye sahipken vergi gelirlerinin de azalmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda vergi

¹Doç.Dr. Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, makdogan@cu.edu.tr, ORCID:0000-0001-6470-5796

Received/Geliş: 18/08/2019 Accepted/Kabul:11/10/2019, Conceptual Article/Kavramsal Makale
Cite as/Alıntı: Akdoğan Gedik, M. (2019), “Vergi Teşvik Araçları ve Yatırımlar: OECD Ülkeleri İçin Bir Değerlendirme”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, cilt 28, sayı 2, s.421-435.

kaçakçılığının söz konusu olduğu durumda vergi gelirleri azalmakta, kaynak dağılımı bozulmakta ve gelirin yeniden dağılımı fonksiyonu gerçekleşmemektedir. Vergiden kaçınma ve vergi kaçakçılığının yaygınlık kazanması ile birlikte vergi geliri azalırken birçok mükellefte vergi sisteminin dışında kalmaktadır. Vergi rekabeti vergisel teşviklerin bir politika aracı olarak kullanılmasıyla birlikte, teşviklerin büyüme üzerindeki öngörülebilir etkileri belirsizlik arz etmektedir. Vergi teşvikleri vergi sisteminin karmaşık bir hal almasına neden olurken, vergi idaresinin de vergi sistemi ile ilgili uyum sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Sermaye piyasalarının serbestleşmesi vergi rekabetini artırarak vergi oranları ve vergi teşviklerinin uluslararası düzeyde uyumlaştırılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Birçok ülkede kurumlar vergisinin vergi gelirleri içindeki payı göz önünde bulundurulduğunda ülkelerin matrah belirlemedeki yaşadıkları güçlükler, politika değişikliklerinin de beraberinde yaşanmasına neden olmuştur. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin artan kamu harcamalarını karşılayabilecek düzeyde vergi geliri elde edebilmesi, üretim ve refah kayıplarına yol açmayan bir vergi sistemi mecburiyeti zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir. Ülkelerin içinde buldukları iktisadi koşullarla birlikte, politik, siyasi, bürokratik, altyapı, teknolojik, vs. farklılıklar sistemin işleyişi üzerinde farklı etkilere sahip olabilmektedir.

Çalışmamızın kapsamı çerçevesinde, küreselleşme, küreselleşmenin vergi yapısı üzerindeki etkileri, vergi ve iş yapabilme kolaylığı gibi doğrudan yabancı sermaye yatırımları üzerinde etkili olabilecek teşvik politikaları hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda OECD ülkeleri için vergi teşvikleri ve iş yapabilme kolaylıkları göstergeleri üzerinden genel bir değerlendirilmede bulunulacaktır.

Küreselleşme ve Küreselleşmenin Vergi Yapısı Üzerindeki Etkileri

Çok yönlü bir olgu olan küreselleşme, insanlar arasındaki ilk etkileşim ve iletişimin başladığı döneme kadar uzanan ve günümüze kadar devam eden bir geçmişe sahiptir. Bir bütünleşme süreci olarak ifade edilen küreselleşme, insan yaşamını ekonomik, kültürel, siyasi, politik ve sosyal olarak birçok yönüyle etkilemektedir. Bireylerin bilgi ve yardımlaşma deneyimlerinden kaynaklı, küreselleşme tarih boyunca iniş ve çıkışları olan birçok aşama geçirmekle birlikte, dinamik bir yapıya sahip olan bir süreç olma özelliğini daima korumuştur (Riaz Mir, Hassan ve Qadri, 2014, 621).

Literatürde çok sayıda ve farklı küreselleşme tanımları olmakla birlikte Albrow (1990), Mc Grew (1992,1998), Thomas & Wilkin (1997), Jamieson(1998), Al-Rodhan & Stoudman (2006), Hebron & Stock (2013) küreselleşmenin tanımlanmasına ilişkin ortak paydaları şu şekilde ortaya koymuşlardır; küreselleşme ile birlikte çok sayıda iletişim ağı ve bağlantı aracılığıyla ulus devletlerin ötesine geçerek modern dünya sistemi oluşturulmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda dünyanın herhangi bir yerinde ortaya çıkan olayların, kararların ve faaliyetlerin dünyanın oldukça uzak bölgelerindeki bireyler ve topluluklar için önemli sonuçlar doğurabileceği bir süreci tanımlamaktadır. Küreselleşme aynı zamanda malların ve kaynakların artan yapısal farklılıklarına bağlı olarak uluslararası politik ekonominin temelini oluşturan ekonomik yapı ve süreçlerin de değişimini kapsamaktadır. Ülkelerin üretim ve finansal yapılarının sınır ötesi işlemlerle bağlantılı hale geldiği, uluslararası işbölümü oluşturularak ulusal servetin artırılmaya çalışıldığı ve

bağımlılığın sınıra ulaştığı iktisadi bütünleşmenin son aşaması olarak tanımlanabilir. Sadece ulus devletler ve ulusal bölgeler arasında değil aynı zamanda kıtalar ve medeniyetler arasında da akımlar ve bağlantılar üreten bir süreçtir. Kültürel anlamda karşılıklı olarak birbiriyle kesişen bireysel olarak eş anlı yerel farklılıkların azalmasını, farklı kimliklerin etkileşimini, demokratikleşme vaadi ile dünya çapında bir medya ve teknoloji kültürünün bütünleşmesi olarak da ifade edilebilir.

Küreselleşme herhangi bir hükümetin vergi politikalarını diğer hükümetlerden bağımsız belirleyebilme imkanını kısıtlamaktadır. Mobil vergi tabanlarının söz konusu olduğu durumda herhangi bir hükümetin vergi politikası tercihi diğer hükümetleri de etkileyecektir. Dolayısıyla, vergi rekabeti artacak ve bu artışın vergi düzeyi, vergilerin oluşumu, vs. üzerinde etkileri söz konusu olacak ve vergi oranlarının düşmesine neden olacaktır. Vergi tabanı hareket serbestisine sahipse vergi oranı yüksek olan bir bölgeden vergi oranı daha düşük olan bir bölgeye doğru hareket edecektir. Sermaye sahipleri, vasıflı işgücü ve tüketiciler vergi farklılıklarına karşı daha hassas hale geleceklerdir. Hükümetler rekabet ederken toplam vergi tahsilatının hızla azalması vergi rekabeti literatüründe “aşağı doğru yarış” olarak anılmaktadır. Sermaye ve vasıflı işgücü gibi akışkan vergi tabanlarında ki gelir vergilerinden kaynaklanan toplam vergi yükü büyük olasılıkla hükümetler arasında düşecektir. Bu faktörler üzerindeki vergi oranları da daha çok birbirine yakınsarken, vasıfsız işgücü, fiziksel sermaye ve mülk üzerindeki vergiler artmaktadır. Böylelikle vergilerin yapısı değişmektedir. Bu değişim, herhangi bir hükümetin kararlarının diğer hükümete dayattığı olumsuz mali dışsallıkları azaltmak amacıyla vergi sistemlerinin daha fazla uyumlaştırılması için bir alan olabileceğini daha geniş ölçüde ortaya koymaktadır. Bu tip bir uyumlaştırma, hükümetler arasında vergi oranlarında bazı yakınsamaların olması gerektiğini ve ayrıca vergi tabanlarının tanımlanması açısından da bir anlam ifade ettiğini vurgulamaktadır. Uyumlaştırma, vergi politikalarında devlet özerkliğini açıkça azaltıcı bir etkiye sahiptir (Alm ve Khan, 2017,2-4, Edwards ve Rugsy, 2002, sf.20-22, Mitchell, 2000, sf.4, Genshel ve Seelkopf, 2016,1).

Özetle, küreselleşme çok uluslu şirketlerin vergilendirilmesi, transfer fiyatlandırması, vergi rekabeti, elektronik ticaretin vergilendirilmesi, mali bozulma, vergi cennetleri, adaletsiz vergi yükü dağılımı, kara para aklama gibi sorunları da beraberinde getirmektedir (Talpoş ve Craşneac, 2010, sf. 42, Avi-Yonah,2001,sf,61, Alm ve Khan, 2017, 2-4 Öz ve Yaraşır, 2009, sf.20-22, Kargı ve Karayılmazlar, 2009, sf.24-28, Kargı ve Yaygın, 2016, sf.9).

Ruggie (1983), Katzensteinden (1985), Garrett (1998b) Rodrik (1997), küreselleşmenin yüksek düzeyli kamu harcama programlarının finanse etme yükünü, sermayeden emeğe kaydırıldığını, kamu ekonomisinin servet ve sosyal riskin yeniden dağıtılması sorunu ile karşı karşıya kaldığını, refah çabalarını genişletmek için net politik teşviklerin de bulunduğunu vurgulamaktadırlar. Bu önermenin arkasında büyük bölümü sosyal hizmet sunumunun gerçekleştirilmesi için ayrılan toplam kamu harcamalarının finansmanında emek ve sermaye üzerinden alınan vergilerin payı yatmaktadır. Böylelikle küreselleşme ve refah devleti tartışmaları önem kazanmaktadır. Piyasa bütünleşmesinin sağlanması, üretimin ve yatırımın daha etkin tahsisi yoluyla uzun vadede toplumun tüm kesimlerine fayda sağlayabilir (Garrett ve Mitchell, 2001,151).

Teşvik Politikaları ve Vergi Teşvikleri

Farklı gelişme düzeylerine sahip ülkelerin, refah seviyelerini artırmak, bölgesel eşitsizlik sorunu gidermek, ve ekonomik büyüme ve kalkınmayı sağlayabilmek için politika aracı olarak sıklıkla kullanılan iktisadi teşvikler, herhangi bir ekonomik faaliyetin diğerlerine oranla gelişmesini sağlamak için, hükümetler tarafından verilen maddi veya gayri maddi destek, özendirici ve/veya yardımlardır (Selim, Koçtürk, Eryiğit, 2014,661). Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD,2003) ve Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD, 1996) raporlarına göre yatırım teşviklerini devletin, doğrudan yabancı yatırım projelerinin büyüklüğünü, yerini veya endüstrisini, maliyetini etkileyerek veya ilgili riskleri değiştirerek etkilemek için belirli şirketlere veya gruplara sağladığı ölçülebilir avantajlar ve önlemler olarak tanımlanmaktadır(Miroslava, 2013, 108). Cari açığın azaltılması, yüksek oranda ithalata konu olan malların ülke içinde üretilmesinin sağlanması, değer zinciri içinde önemli yer işgal eden ürünlerin üretilerek katma değer ve rekabet gücünün artmasının sağlanması, teknoloji transferi, altyapı yatırımları söz konusu olduğunda, yerli sermayenin finansman ya da beceri açısından yeterli olmaması, istihdam alanları sağlanması, bölgeler arası eşitsizliğin giderilmesi, evrensel hizmet ilkesi gibi üstünlükleri nedeniyle ülkeler teşvik sisteminin maliyetlerine katlanmaktadır (Karakurt , 2010,149).

UNCTAD (2000:3) tarafından küresel düzeyde yapılan bir araştırma, gelişmişlik düzeyine bakılmaksızın dünyadaki bütün ülkelerin teşviklere başvurduğunu göstermektedir. Araştırma sonucuna göre, hemen hemen tüm ülkelerin belirli sektörlerle yönelik teşvikler sunduğunu, ülkelerin %90'ından fazlasının yerli veya yabancı yatırımcılar için ihracat teşvikleri sağladığını, %85'inin mali (vergisel) teşvikler önerdiğini, %71'inin finansal (nakdi) teşvikler sağladığını ve %70'inin de az gelişmiş yöreler için bölgesel teşvikler verdiğini ortaya koymuştur (Yavan,2012,10).

Çalışmamızın kapsamı çerçevesinde özellikle bu bölümde vergisel teşvikler üzerinde durulacaktır. Vergi teşviklerinin doğrudan yabancı yatırımları çekmedeki etkinliği kamu maliyesinde değişken bir tartışma alanı olarak varlığını sürdürmektedir. Bolnick (2004) vergi teşviklerini, hükümetler tarafından ekonominin belli başlı sektörlerine yurt içinde ve yurt dışında yatırım çekmek için kullanılan mali önlemler olarak tanımlamaktadır. Zee, Stosky ve Let (2002), vergi teşviklerini kanuni ve efektif olarak iki başlık altında tanımlamaktadır. Kanuni vergi teşviki, yatırım projelerini nitelendirmek için verilen özel bir vergi karşılığıdır ve bu hüküm diğer yatırımlara uygulanmaz. Seçilen kategorilerin dışında kalan yatırım projeleri için uygulanan efektif vergi teşviki, vergi yükünü azaltmak amacıyla nitelikli yatırımlar için verilen özel bir vergi karşılığıdır. Vergi teşvikleri, vergi rekabeti ve vergi uyumlaştırmasına ilişkin literatürün kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmesi vergi teşviklerinin dış yatırımları çekmede en önemli faktör olup olmadığını anlamada yardımcı olacaktır.(Bknz. Yelapaala,1985, Rendon-Garza, 2006, ve Sato, 2012, Munongo, Akabi ve Robinson, 2017,152).

Etkinsiz vergisel teşvik politikaları ve gelişmekte olan ülkelerin gerçek itici gücü olan alt yapı, eğitim ve güvenlik kaynaklarını aşındıracağından ülkenin gelir aşınmasına neden olacağından, kamu mal ve hizmet sunumunu riske atabileceği durumlar söz konusu olabilir. Vergi teşvikleri nedeniyle, vergi matrahında meydana

gelen azalma, vergi teşviklerinin sağlanmasındaki idari ve yönetim sorunlarından kaynaklanmaktadır. Yatırım için vergi teşviklerinin sağlanması genellikle bir veya birden fazla ülkenin yasaları ve vergi idaresi dışında mevzuat çerçevesinde gerçekleşir. Vergi teşviklerinin tasarımı ve yönetimi birden fazla bakanlığın (maliye, ticaret, yatırım, vs.) sorumluluğu altında olabilir. Çeşitli bakanlıklarının uygulamaya dahil olduğu durumda vergi ve vergi dışı teşvik ölçümlerinin merkezi gelir otoritesiyle eşgüdümlü çalışması zorlaşmaktadır. Teşvik yönetimindeki idari taktir, rant kollama ve yolsuzluk riskini artırabilir. Yatırımların teşvik edilmesi için yaygın olarak kullanılan vergi teşvik politikalarının ulusal anlamda fayda ve maliyetlerine ilişkin yeterli analiz söz konusu değildir. Ayrıca vergi teşvikleri ve bu teşviklerden faydalananlara ilişkin kolay erişilebilir olması gereken bilgiler çoğu zaman toplanamamakta veya raporlanamamaktadır. Özellikle geçmişte olduğundan daha zayıf kamu maliyesine sahip olan birçok OECD ülkesinin, gelir potansiyellerini daha iyi yönetmek için giderek daha fazla ülkeden sorumlu olduğu açıkça belirtilmektedir (Dickinson ve Nersesyon,2019,4).

James (2010) politikacıların hem vergisel hem de vergi dışı teşvikler uygulayarak yatırımları cezbetmeye çalıştıklarını vurgulamaktadır. Aynı zamanda ülkelerin yatırım iklimleri de vergi teşviklerinin yalnızca yabancı yatırımcıya sağlanan bir vergi indirimi şeklinde uygulanırken yerli yatırımcı çoğu kez bundan faydalanamamaktadır. Vergi teşvikleri yatırımlardan elde edilen vergi sonrası karı artırır ve genellikle yatırımcı daha az vergisel sorumluluklar üstleneceği yerleri tercih eder (Owens,2004). Vergi teşvikleri aynı zamanda bir ülkede DYY'nın önündeki engelleri azaltarak ev sahibi ülkelerin yabancıları kendi ülkelerine kabul düzeylerini artırarak o ülkedeki iş yapma kolaylığını işaret etmek içinde kullanılmaktadır. Tüm mali teşviklerin sermaye maliyeti, etkin vergi oranları ve nihayetinde DYY'nın yerini belirlediği yerler üzerinde etkili olacağı düşüncesi söz konusudur (Munongo, Akabi ve Robinson,2017,152).

Vergi teşvikleri, uluslararası mobil sermayenin çekilmesinde, çok uluslu şirketler tarafından araştırma ve geliştirme girişimlerinin teşvik edilmesinde ve ev sahibi ülkenin ihracat sektörünün rekabet edebilirliğinin artırılmasında güçlü bir faktör olarak görülmektedir. Dolayısıyla vergi teşvikleri çok uluslu şirketlerin yerel kararlarında kritik olarak görülmektedir. Vergi teşvikleri, yabancı işletmelerin yerel maliyetlerine bir rahatlama görevi görür ve bir ekonominin benzer yerel faktörlere sahip diğer komşu bölgelere karşı rekabet edebilirliğini artırır. Piyasa mekanizması doğası gereği optimal düzeyde değildir. Bu nedenle vergi teşvikleri sosyal olarak en uygun yatırım piyasa sistemi tarafından gerçekleştirilmediği durumlarda da kullanılır (OECD, 2001). Bu durumda, vergi teşvikleri sosyal olarak kabul edilebilir yatırım seviyesine ulaşmak için devletin müdahale mekanizması olarak kullanılmaktadır. Yatırımları karakterize eden olumlu dışsallıklar nedeniyle özel sektör normal koşullarda beklenenin altında yatırım gerçekleştirir. Bu nedenle sosyal olarak beklene yatırım seviyesi sübvansiyonlar ve vergi teşvikleri aracılığıyla devletin müdahalesi sonucu belirlenir. Vergi teşvikleri, bölgesel işsizlik ve yoksulluk sorunlarını ele almak için ekonomik bölgesel gruplar tarafından da kullanılmaktadır. OECD(2001), vergi teşviklerinin ev sahibi ülkenin makroekonomisinin geliştirilmesinde önemli olduğunu belirtmektedir. Yatırımları ülkelere taşıyarak, ülkeler döngüsel işsizlik, ödemeler dengesi açıkları sorununu azaltır ve bazı durumlarda sorununu azaltır ve bazı

durumlarda enflasyonu kontrol etmeye yardımcı olur (Munongo, Akabi ve Robinson,2017,152).

Gelişmekte olan ülkelerde yatırımın gerçekleştiği koşullar gelişmiş ülkelerdekinden çok farklı olduğundan özel bir konuma sahiptirler. Piyasa büyüklüğü, işgücü becerileri, alt yapı, siyasi istikrar, vergi idaresi kapasitesi gibi vergi dışı faktörlerin bir çoğu farklılık göstermektedir. Sonuç olarak, kurumlar vergilendirmesi ve yatırım arasındaki ilişkiye dair örneklem sadece gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere tahminde bulunmayabilir (Bknz. Bolningen ve Wang (2004) ve Asiedu (2004) Gelişmekte olan ülkelerde kurumlar, kurumlar vergisine ilişkin araştırma yaparken vergi teşviklerini göz ardı etmeleri mümkün değildir. Klemm (2013,315) vergi teşviklerini genel olarak sektörlere uygulanan vergilere kıyasla belirli faaliyet ve sektörlerle daha uygun bir vergi uygulaması sağlanmasına yönelik tedbirler olarak tanımlanmaktadır. Vergi teşvikleri hiçbir şekilde gelişmekte olan ülkelerdeki rollerini ayrı ayrı ele almakta fayda vardır. Çünkü bazı teşvikler özellikle gelişmekte olan ülkelerde benzer özelliklere sahiptirler. Gelişmiş ülkeler genellikle gelir vergisi konusunda yer alan belli bir hedefe yönelik teşvikleri kullanırken gelişmekte olan ülkeler yatırım, yasalar, kararnameler, vb. yer alan genel teşviklerin bir bileşimini kullanma eğilimindedirler (Zee, Stotsky ve Ley, 2002). Vergi teşvikleri, gelişmekte olan ülkelere daha sık kullanılan hibeler veya sübvansiyonlu krediler gibi finansal teşvikler için gelişmekte olan ülkeler için tercih edilmelerini sağlayan, devlet fonlarının açıkça kullanılmasını gerektirmez (UNCTAD, 2000,12). Uluslararası vergi rekabeti birçok vergi teşviki için önemli bir güçtür (Klemm,2010,9) Gelişmekte olan ülkelerin çoğu, yabancı yatırımcıların vergi yükünü azaltmak için vergi teşvikleri kullanmaktadır. Teorik olarak, çoğu model yalnızca kurumlar vergisi oranının yatırım üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Bu modeller vergi yükünü düşürerek yatırımın doğrudan ülke ekonomisine kazandırılacağı varsayar, ancak vergi uyum maliyetlerini ve vergi teşvikleri ile ilgili resmi maliyetleri göz ardı etmektedir. Bu maliyetler azaltılan vergi yükü ile birlikte vergi teşviklerinin sağladığı yatırım artışlarını dengeleyebilir bir rol üstlenmektedir. Vergi teşvikleri isteğe bağlı olarak verildiği takdirde şirketler hükümette zaman ve parasal lobicilik faaliyetlerinde bulunabilirler. (James,2009, Parys,2012,134-135).

Vergi tatilleri, vergi kredileri ve yatırım indirimleri, indirimli kurumlar vergisi, hızlandırılmış amortisman ve ihracat işleme bölgeleri iktisadi yazında sıklıkla karşımıza çıkan vergi teşvikleri arasında yer almakla birlikte, adı geçen vergi teşvik araçlarının güçlü ve zayıf yönleri söz konusudur².

Vergisel Teşvik Araçları ve İş Yapma Kolaylığı

Gelişmekte olan birçok ülke tasarruf açığı sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunun giderilmesi için, ülkeler yatırım olanaklarını iyileştirilmekle birlikte küresel sermayeden daha fazla pay alabilmek için rekabet etmektedirler. Bu amaçla, ülkeler ulusal sınırlarını ticari, finansal, ekonomik faaliyetlere daha fazla açmaktadır. Bu nedenle iktisadi işleyişini düzenleyecek kuralları ve kurumsal yapılarını yeniden düzenlemektedirler. Ülkeler, vergi oranlarını ve iş kurabilmek için gerekli işlem

² Detaylı Bilgi İçin Bknz. UNCTAD (2000), Fletcher (2002), Duran (2003), Tekin (2006) ve Vergi Dosyası (2017)

sayısını azaltarak, ulaşım ve iletişim alt yapılarını iyileştirerek yatırımcıları teşvik edip kolay iş yapabilmelerini sağlayacak politikalar geliştirmektedirler Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülke ekonomisine kazandırılması vergisel olanakların sunulmasının yanı sıra, ticaret imkanlarının sağlanması, rekabet koşullarının iyileştirilmesi, ücretler politikalarının yeniden düzenlenmesi ve bir çok deregülasyon uygulamalarını da kapsamaktadır (Dibo ve Aytaç,2018,28,29). Yatırım yapılabilmesi için ülkenin yatırım ortamının uygunluğu önem arz eden bir husustur. Gelişmekte olan birçok ülke vergi tatilleri, ithalat vergisi istisnaları ve yabancı firmalara yapılan sübvansiyonlar, iyileştirilmiş yatırım kanunları yürürlüğe koyarak, iyi altyapı inşa eden ve hatta bazen tekel hakları veren bazı özel teşvik imkanları sağlayarak yatırım talep etmektedirler. Doğrudan yabancı yatırımlar geliştirmekte olan ülkelerde istihdam olanaklarını artırarak gelir seviyesinin artmasını sağlarlar. Rekabet gücü veya iş /yatırım ortamı endeksleri ile yabancı yatırımlar arasındaki ilişki yatırım ortamının uygunluğuna ilişkin bilgiler edinmemizi sağlamaktadır. Bu bağlamda, bir ülkedeki işletmelerin yaşam döngüleri süresince geçerli olan, temel ölçüt ve göstergeleri kullanarak ülkelerin yatırım ortamının uygunluğunu belirlemeye çalışan İş Yapma / İş Kurma Kolaylığı endeksi özel bir öneme sahiptir (Şenel, Kaya, Koç,2017,18Yaşar ve Yaşar, 2017,102-103).

Uluslararası Finans Kurumu (International Finance Corporation, IFC) ve Dünya Bankası (World Bank, WB), 2003 yılından itibaren seçili ülkelerde iş yapma, işe başlama ve vergi ödeme konuları üzerinde araştırmalar yaparak ülkeleri iş yapabilme kolaylıklarına göre sıralamaya tabi tutarak reforma yönlendirmeyi amaçlamakta ve sonuçlarını yayınlamaktadır. Bu amaçla, işe başlama, yapı izinleri, elektrik temini, mülkiyet kaydı, kredi olanakları, sınır ötesi ticaret, vergilerin ödenmesi, sözleşmelerin uygulanması ve iflasın gerçekleşmesi konularında sayısal göstergelerden yararlanarak ülkeleri sıralamaya tabi tutmuştur. Piyasalardaki gelişmelere bağlı olarak yıllar içerisinde kriterlerde değişimler gözlemlenmiştir (World Bank, 2017: 13,Svobodova ve Hedvicakova, 2015: 454).

Raporda, vergi politikaları, şirket kurma, devam ettirme ve kapatmaya ilişkin süre ve maliyetler, devletin koyduğu kuralları uygulama, ülkeler arası ticaret, yatırımcıların korunması ve lisans alma sürecinde uyulacak yasal mevzuata ilişkin karşılaştırmalı bilgiler yer almaktadır. (Yardımcıoğlu,2014,283, Koç vd.,2017:19) Göstergeler arasında yer alan, vergi ödeme bileşeni ile orta boy işletmelerin ödemesi gereken vergiler ve ödenen vergilerin şirket için getirdiği idari külfet dikkate alınır. Dış ticaret, malların deniz taşımacılığı ile ihraç veya ithal edilmesi için gerekli belgelerin yanı sıra tüm bu sevkiyat işleminin süresi ve maliyeti değerlendirilir(Özcan ve Kayalidere, 2017,821). Orta büyüklükte bir şirketin belirli bir sürede ödemesi gereken vergiler ve ödenen vergilerin şirket için getirdiği idari külfetler ile bir şirketin tüm vergi mevzuatına uyumu için harcanması gereken zaman ve vergi oranı Vergilerin Ödenmesi Endeksi ile değerlendirilmekte olup, Vergi Ödeme İşlemleri olarak da bilinmektedir. Vergilerin Ödenmesi Endeksi, yılda ödeme yapılan vergi sayısı, bu vergileri ödemek için ayrılan zaman (saat), ödenen vergilerin toplam kâra oranı (%) şeklindeki göstergelerden oluşmaktadır (Şenel, Kaya, Koç,2017,28).

Djankov, Mcliesh ve Ramalho (2006), Lawless (2009), Eifert (2009), Gillanders ve Whelan (2010), Piwonski (2010), Morris ve Aziz (2011), Blonigen ve Piger (2011), Jayasuriya (2011), Bayraktar (2013), Korutaro ve Biekpe (2013),

Gujarati (2015), Corcoran ve Gillanders (2015), Sarika (2016), Gaur ve Padiya (2017), Klapper vd. (2006), Aghion vd. (2007), yapmış oldukları ampirik çalışmalarda EoDB (Ease of Doing Business-İş Yapabilme Kolaylığı) sıralamasının veya bu sıralamanın yapılabilmesi için kullanılan farklı göstergelerin doğrudan yabancı yatırımlar veya milli gelir üzerindeki etkisini ortaya koymaya çalışmışlardır.

Ampirik bulgular iş yapma kolaylıklarının yatırım ortamını belirleyen en önemli faktör olduğunu ve yatırım ortamının da doğrudan yabancı yatırımların ülke ekonomisine girişini artıran nedenlerin başında geldiğini göstermektedir. İş yapma kolaylıklarının iyileştirilmesi, yurtiçi yatırımları ve doğrudan yabancı yatırımları arttırmak ve ekonomik büyümenin daha istikrarlı hale getirilmesinde önem arz etmektedir. Düzenleyici kurumlar tarafından alınan kararlar ülkelerin sorunlarına ve karşı karşıya kaldıkları sorunlara bağlı olarak farklılık göstermektedir. Hükümetler, almış oldukları kararların ve mevcut uygulamalarının ne derece doğru ve etkin olduğuna ilişkin değerlendirmede bulunabilmeleri için bu tip karşılaştırmalara ihtiyaç duymaktadırlar (Gujarati, 2015, s. 30; Aktaran, Yardımcıoğlu, 2014, 283).

Vergisel Teşvik Araçları: OECD Ülkeleri İçin Bir Değerlendirme

Çalışmamızın bu bölümünde OECD ülkeleri için çeşitli vergi teşvik araçları ve doğrudan yabancı yatırımları ile olan ilişkisi değerlendirilmeye çalışılacaktır. Tablo 1’de OECD ülkeleri için İş Yapabilme Kolaylığı Endeksinde vergilerin ödenmesine ilişkin sağlanan kolaylıklar, sübvansiyonlar, kurumlar vergisi oranı ve doğrudan yabancı yatırımlarına ilişkin göstergeler yer almaktadır.

İş Yapabilme Kolaylığı endeksinde yer alan “Vergilerin Ödenmesi” endeksi, vergi sayısı (yılda kaç vergi) zaman (yılda harcanan saat), toplam vergi oranı (karın yüzdesi) gibi orta boy işletmelerin belli bir sürede ödemeleri gerektiği vergileri ve ödenen vergilerinin şirket için getirdiği idari maliyete ilişkin göstergeleri içermektedir. Vergi ödeme göstergesi ile herhangi bir şirketin KDV, satış, mal ve hizmet vergisi dahil toplam vergi ve katkı payı ödemesi ile dosyalama ve ödeme şekline ilişkin bir sıralama yapmaktadır. Zaman göstergesi bilgi toplama, ödenecek verginin hesaplanması, vergi beyannamesinin ve ödemelerin düzenlenmesi için harcanan süreyi ifade etmektedir. Toplam vergi oranı, kar ve kurum gelirleri üzerinden alınan vergiler, işverenler tarafından ödenen sosyal güvenlik katkı payları, temettü ve sermaye kazancı üzerinden ödenen vergileri içermektedir. 2017 yılından itibaren, vergi mükellefiyetinin yerine getirilmesinden sonra, KDV iadesi, vergi denetimleri ve idari vergi itirazları gibi beyanname sonrası şirkette yaşanan süreçleri de dikkate alan bir “Post Filling Endeks” kriteri eklenmiştir.

Tabloda yer alan kurumlar vergisi oranı kanuni kurumlar vergisi oranını temsil etmektedir. Ar-Ge harcamalarına yapılan vergi sübvansiyonları firma büyüklüğü ve karlılık senaryosuna göre işletmelere sağlanan vergi desteklerini ifade etmektedir. Doğrudan yabancı yatırımlar bir şirketin, yatırımını ülke sınırları dışına yaymak üzere, ana merkezin dışındaki ülkelere üretim tesisi kurması veya mevcut üretim tesislerini satın alması biçiminde tanımlanabilir. Tabloda yer alan göstergede herhangi bir ülkenin bir yıl içinde elde etmiş olduğu yatırım gelirlerinin GSYİH ya olan oranı yer almaktadır. Doğrudan yabancı yatırım işlemleri üç nedenden dolayı negatif değer olabilir; Birincisi, varlıklara yatırım yapılmaması durumunda, ikincisi, eğer esas

kuruluş bağlı kuruluşundan borç para alırsa ya da kuruluş doğrudan yatırımcısından borç ödemişse, üçüncüsü, yeniden yatırım yapıldığı ancak kazanç sağlamadığı durumda. İş Yapabilme Raporunda yer alan Vergi Ödeme Kolaylığı Endeksine göre İzlanda(17), İrlanda(1), Lüksemburg(11), Norveç(16), İsveç(15) ve İsviçre(9) ekonomileri 36 üye ülke arasında başarılı konuma sahip olmakla birlikte bu özellikleri ve tasarruf fazlasına sahip olmaları nedeniyle sağladıkları vergisel avantajlarla birlikte negatif doğrudan yabancı yatırım değerine sahip ülkelerdir.

İş Yapabilme Raporunda yer alan Vergi Ödeme Kolaylığı Endeksine göre OECD üyesi ülkeleri ortalaması % 82,62 ile Dünya ortalamasının üzerindedir³. Ortalama OECD üyesi ülkeler yılda yaklaşık 11.02 adet vergi ödemekte ve bu vergileri ödemek için 161,94 saat zaman harcamaktadırlar. OECD üyesi ülkelerde toplam ödenen vergi ve katkı payı karın ortalama % 40,23'üdür. OECD üyesi ülkeler için vergi mükellefiyetinin yerine getirilmesinden sonra, KDV iadesi, vergi denetimleri ve idari vergi itirazları gibi beyanname sonrası şirkette yaşanan süreçleri ifade eden "Post Filling" endeks değeri ortalama % 81,78'dir. Ortalama Ar-Ge harcamalarına yapılan vergi sübvansiyonları % 16,4 ve kurumlar vergisi oranı % 21,79 düzeyindedir.

İş Yapabilme Raporunda yer alan Vergi Ödeme Kolaylığı Endeksine göre OECD üyesi ülkeleri arasında İtalya (% 66,32), Meksika (%66,65) ve Japonya (% 71,14) ekonomileri yer almaktadır. Her ne kadar adı geçen ekonomiler, kurumlar vergisi (İtalya %23,91, Meksika %30, Japonya %22,39) ve Ar-Ge harcamalarına yapılan vergi sübvansiyonları (İtalya %0,09, Meksika % 0,07, Japonya % 0,20) sağlamaya çalışsa da doğrudan yabancı yatırımlar (İtalya %1,17, Meksika % 2,72, Japonya % 0,19) üzerindeki etkisi sınırlı düzeyde kaldığı gözlemlenmektedir.

Raporda yer alan Vergi Ödeme Kolaylığı Endeksi göstergeleri arasında yer alan vergi ödeme sayısı en yüksek ülke Japonya (30) en düşük olan ülke ise Norveç (5)'tir. Polonya ekonomisinde vergi mükellefleri vergi ödeyebilmek için 334 saat zaman harcarken Estonya ekonomisinde vergi mükellefleri ortalama 50 saat zaman harcamaktadırlar. Toplam ödenen vergi ve katkı payı Belçika ekonomisinde karın yaklaşık % 57,7'si düzeyindeyken, Kanada ve Lüksemburg ekonomilerinde bu oran %20,5'dir. Vergi mükellefiyetinin yerine getirilmesinden sonra, KDV iadesi, vergi denetimleri ve idari vergi itirazları gibi beyanname sonrası şirkette yaşanan süreçleri de dikkate alan bir "Post Filling Endeks" kriterine göre Estonya ekonomisi 99.38 ile en yüksek, Türkiye ekonomisi ise 50 ile en düşük değere sahiptir.

Türkiye ekonomisi 36 OECD üyesi arasında vergi ödeme kolaylığı sıralamasında %74,65 endeks değeri ile 31. Sırada yer almaktadır. Vergi ödeme sayısı OECD ortalaması 11,02'yken Türkiye ekonomisinde bu sayı 10 olmakla birlikte OECD ortalamasının altındadır. OECD üyesi ülkelerde vergi mükellefleri vergi ödeyebilmek için ortalama 161,94 saat zaman harcarken, Türkiye ekonomisinde bu süre 170 saate çıkmaktadır. OECD üyesi ülkeler karın yaklaşık %40,23 'ü kadar vergi ve katkı payı öderken, Türkiye'de bu oran % 40,9 düzeyindedir.

³ Sahra Altı Afrika %57,52, Güney Asya %60,02, Orta Asya ve Kuzey Afrika %74,52, Latin Amerika ve Karayipler %60,49, Avrupa ve Orta Asya % 75,80, Doğu Asya ve Pasifik %72,98

Tablo 1. OECD Üyesi Ülkeler İçin Çeşitli Vergi Teşvik ve Doğrudan Yabancı Yatırım Göstergeleri (2018)

Ülkeler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Avustralya	85.64	14	11	105	47.4	95.34	30,00	0,19	4,25
Avusturya	83.45	21	12	131	51.5	98.54	25,00	0,17	1,69
Belçika	77.48	27	11	136	57.7	83.45	29,58	0,16	0,91
Kanada	88.05	8	8	131	20.5	73.23	15,00	0,31	2,46
Şili	75.28	30	7	296	34.0	57.03	25,00	0,34	2,35
Çek Cum.	81.42	24	8	230	46.1	90.75	19,00	0,21	3,88
Danimarka	91.14	2	10	132	23.8	89.06	22,00	0,00	0,52
Estonya	89.56	6	8	50	48.7	99.38	20,00	0,00	4,85
Finlandiya	90.64	4	8	90	37.3	93.09	20,00	-0,01	0,49
Fransa	79.31	26	9	139	60.4	92.40	34,43	0,43	1,34
Almanya	82.11	23	9	218	49.0	97.67	15,83	-0,02	0,29
Yunanistan	76.89	28	8	193	51.9	75.70	29,00	0,11	1,95
Macaristan	73.81	32	11	277	40.3	63.94	9,00	0,20	5,43
İzlanda	84.64	17	21	140	29.4	87.20	20,00	0,24	-1,18
İrlanda	94.46	1	9	82	26.0	92.93	12,50	0,29	-7,46
İsrail	72.56	33	28	239	26.2	61.36	23,00	0,00	5,68
İtalya	66.32	36	14	238	53.1	52.39	23,91	0,09	1,17
Japonya	71.14	34	30	129.5	46.7	71.69	22,39	0,20	0,19
Kore	86.91	13	12	188	33.1	93.93	25,00	0,26	0,87
Litvanya	89.74	5	7	168.5	36.0	98.11	20,00	0,00	2,51
Letonya	88.66	7	10	99	42.6	97.52	15,00	0,31	1,69
Lüksemburg	87.37	11	23	55	20.5	83.75	19,26	-0,01	-16,22
Meksika	66.65	35	6	240.5	53.0	40.51	30,00	0,07	2,72
Hollanda	87.58	10	9	119	40.8	91.95	25,00	0,31	12,51
Yeni Zelanda	91.08	3	7	140	34.6	96.90	28,00	-0,02	0,74
Norveç	84.84	16	5	79	37.0	62.65	23,00	0,23	-4,31
Polonya	76.49	29	7	334	40.7	77.36	19,00	0,22	1,93
Portekiz	83.75	20	8	243	39.8	92.71	30,00	0,39	1,98
Slovak Cum	80.62	25	8	192	49.7	87.17	21,00	0,28	0,44
Slovenya	83.27	22	10	233	31.0	80.03	19,00	0,21	2,52
İspanya	84.58	18	9	147.5	47.0	93.60	25,00	0,33	3,05
İsviçre	85.28	15	6	122	49.1	90.75	22,00	0,05	1,8
İsviçre	87.66	9	19	63	28.8	83.21	6,70	-0,01	-12,36
Türkiye	74.65	31	10	170	40.9	50.00	22,00	0,06	1,8
İngiltere	87.14	12	8	105	30.0	71.00	19,00	0,27	2,28
ABD	84.14	19	10.6	175	43.8	94.04	19,71	0,05	1,3

1) Vergi Ödeme Skoru (0-100) 2) Vergi Ödeme Sıralaması 3) Ödenen Vergi Sayısı (Yılda) 4) Zaman (Vergi Ödemek için Harcanan Saat) 5) Toplam Ödenen Vergi ve Katkı Payı (Karın Yüzdesi) 6) Post Filling Endeksi 7) Kurumlar Vergisi Oranı 8) Ar-Ge Harcamalarına Yapılan Vergi Sübvansiyonları (GSYİH %) 9) Doğrudan Yabancı Yatırımları (GSYİH %) Veriler: Doing Business Report 2018 ve OECD veri tabanından yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Vergi mükellefiyetinin yerine getirilmesinden sonra, KDV iadesi, vergi denetimleri ve idari vergi itirazları gibi beyanname sonrası şirkette yaşanan süreçleri de dikkate alan bir “Post Filling Endeksi” değeri OECD üyesi ülkelerde 81,78’ken, Türkiye ekonomisinde bu değer 50’dir. Kurumlar vergisi oranı ortalaması OECD üyesi ülkelerde %21,79’ken Türkiye ekonomisinde % 22’dir. OECD üyesi ülkelerde AR-GE harcamalarına yapılan vergi sübvansiyonları GSYİH’nın % 0,16’siyken, Türkiye

ekonomisinde bu oran %0,06 ile sınırlı düzeyde kalmaktadır. Doğrudan Yabancı yatırımların ülke ekonomisine kazandırılmasında OECD üyesi ülkeler GSYİH'nın % 0,95'i düzeyinde bir ortalamaya sahipken, Türkiye ekonomisi için bu oran %1,8'dir. Ortalama değerinin OECD üyesi ülkeler için düşük düzeyde olmasına tasarruf fazlası ülkelerin negatif doğrudan yabancı yatırım değerine sahip olmaları yatmaktadır.

Sonuç

Uluslararası bir bütünleşme süreci olarak ifade edilen küreselleşme, insan yaşamını ekonomik, kültürel, siyasi, politik ve sosyal olarak birçok yönüyle etkilemektedir. İktisadi düzeyde farklı gelişmişlik seviyelerine sahip ülkeler küresel rekabet koşullarına uyum gösterebilmek için azami düzeyde gayret sarf etmektedirler. Gelişmekte olan birçok ülke tasarruf açığı sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunun giderilmesi için, ülkeler yatırım olanaklarını iyileştirilmekle birlikte küresel sermayeden daha fazla pay alabilmek için rekabet etmektedirler. Özellikle vergisel olanaklar sağlayarak uluslararası sermayeden daha fazla yararlanmayı amaçlamaktadırlar. Vergi rekabeti literatüründe vergi teşvikleri, uluslararası mobil sermayenin çekilmesinde, çok uluslu şirketler tarafından araştırma ve geliştirme girişimlerinin teşvik edilmesinde ve ev sahibi ülkenin ihracat sektörünün rekabet edebilirliğinin artırılmasında güçlü bir faktör olarak görülmektedir.

Ülkeler ulusal sınırlarını ticari, finansal, ekonomik faaliyetlere daha fazla açmakla birlikte, iktisadi işleyişini düzenleyecek kuralları ve kurumsal yapılarını yeniden düzenlemektedirler. Ülkeler, vergi oranlarını ve iş kurabilmek için gerekli işlem sayısını azaltarak, ulaşım ve iletişim alt yapılarını iyileştirerek yatırımcıları teşvik edip kolay iş yapabilmelerini sağlayacak politikalar geliştirmektedirler Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülke ekonomisine kazandırılması vergisel olanakların sunulmasının yanı sıra, ticaret imkanlarının sağlanması, rekabet koşullarının iyileştirilmesi, ücretler politikalarının yeniden düzenlenmesi ve bir çok deregülasyon uygulamalarını da kapsamaktadır.

Vergi rekabeti yazınında, vergisel teşvik araçlarının özellikle kurumlar vergisi oranları ve sübvansiyonların doğrudan yabancı yatırımlarının ülke ekonomisine kazandırılmasında etkili olabileceği görüşü hakimdir. Ancak İş Yapabilme Kolaylığı Endeksinden yararlanarak OECD ülkeleri için çeşitli vergi teşvik araçları ve doğrudan yabancı yatırımları ile olan ilişkisi değerlendirilmeye çalıştığımız araştırmamız sonucunda vergi oranlarının yanı sıra diğer vergisel teşvik araçlarının da etkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle raporda yer alan vergi ödemeye ilişkin ödenen vergi sayısı, mükellefin vergi ödemek için harcadığı zaman, ödenen vergi ve katkı payının kara oranı, vergi mükellefiyetinin yerine getirilmesinden sonra, KDV iadesi, vergi denetimleri ve idari vergi itirazları gibi beyanname sonrası şirkette yaşanan süreçlerin de yatırımların ülke ekonomisine kazandırılmasında etkileri söz konusudur.

İş Yapabilme Raporunda yer alan Vergi Ödeme Kolaylığı Endeksine göre Türkiye OECD üyesi ülkeleri ortalamasının gerisinde, Dünya ortalamasının üzerindedir. Ortalama OECD üyesi ülkeler yılda yaklaşık 11.02 adet vergi ödemekte ve bu vergileri ödemek için 161,94 saat zaman harcamaktadırlar. OECD üyesi ülkelerde toplam ödenen vergi ve katkı payı karın ortalama % 40,23'üdür. OECD

üyesi ülkeler için vergi mükellefiyetinin yerine getirilmesinden sonra, KDV iadesi, vergi denetimleri ve idari vergi itirazları gibi beyanname sonrası şirkette yaşanan süreçleri ifade eden “Post Filling” endeks değeri ortalama % 81,78’dir. Ortalama Ar-Ge harcamalarına yapılan vergi sübvansiyonları % 16,4 ve kurumlar vergisi oranı % 21,79 düzeyindedir. Türkiye’de ise ortalama yılda yaklaşık 10 adet vergi ödemekte ve bu vergileri ödemek için 170 saat zaman harcamaktadırlar. Toplam ödenen vergi ve katkı payı karın ortalama % 40,9’dur. OECD üyesi ülkeler için vergi mükellefiyetinin yerine getirilmesinden sonra, KDV iadesi, vergi denetimleri ve idari vergi itirazları gibi beyanname sonrası şirkette yaşanan süreçleri ifade eden “Post Filling” endeks değeri ortalama % 50’dir. Ortalama Ar-Ge harcamalarına yapılan vergi sübvansiyonları % 0.06 ve kurumlar vergisi oranı % 22 düzeyindedir. OECD üyesi ülkelerde AR-GE harcamalarına yapılan vergi sübvansiyonları GSYİH’nın % 0,16’siyken, Türkiye ekonomisinde bu oran %0,06 ile sınırlı düzeyde kalmaktadır. Doğrudan Yabancı yatırımların ülke ekonomisine kazandırılmasında OECD üyesi ülkeler GSYİH’nın % 0,95’i düzeyinde bir ortalamaya sahipken, Türkiye ekonomisi için bu oran %1,8’dir. Ortalama değerinin OECD üyesi ülkeler için düşük düzeyde olmasına tasarruf fazlası ülkelerin negatif doğrudan yabancı yatırım değerine sahip olmaları yatmaktadır.

Kaynaklar

- Albrow, M., & King, E. (Eds.). (1990). *Globalization, Knowledge and Society: Readings from International Sociology*. Sage.
- Al-Rodhan, N. R., & Stoudmann, G. (2006). *Definitions of Globalization: A Comprehensive Overview and a Proposed Definition*. Program on the Geopolitical Implications of Globalization and Transnational Security, 6.
- Alm, J. ve Khan, M.A (2017) *Tax Policy Effects on Business Incentives in Pakistan*, Tulane Economics Working Paper Series 1705
- Avi-Yonah, R. S. (2001) “Globalization and Tax Competition : Implications for Developing Countries” *Cepal Review* (74) sf.59-66
- Bayraktar, N. (2013). *Foreign Direct Investment and Investment Climate*. *Procedia Economics and Finance*, 5(1992), 83–92.
- Blonigen, B. A., & Piger, J. (2014). *Determinants of Foreign Direct Investment*. *Canadian Journal of Economics*, 47(3), 775–812.
- Corcoran, A., and Gillanders, R. (2015). *Foreign Direct Investment and the Ease of Doing Business*. *Review of World Economics*, 151(1), 103–126.
- Dickinson, B. ve Nersesyan, N. (2019) *Tax and Development Principles to Enhance the Transparency and Governance of Tax Incentives for Investment in Developing Countries* <http://www.oecd.org/ctp/tax-global/transparency-and-governance-principles.pdf> Erişim Tarihi:19.05.2019
- Dibo, M. ve Aytaç, D. (2018) “ Doğrudan Yabancı Yatırımlar ve İş Yapabilme Kolaylığı İlişkisi Üzerine Ampirik Bir İnceleme” *Maliye Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 4, Sayı 1, sf.27-38
- Djankov, S., McLiesh, C., and Ramalho, R. M. (2006). *Regulation and Growth*. *Economics Letters*, 92, 395–401.

- Duran, M. (2003). Teşvik Politikaları ve Doğrudan Sermaye Yatırımları, Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Araştırma İnceleme Dizisi (33) Ocak, Ankara
- Edwards, C.ve De Rugy, V. (2002) “International Tax Competition 21st Century Restraint on Government” Policy Analysis April, 12, No:431 sf.1-43
- Eifert, B. P. (2009). Do Regulatory Reforms Stimulate Investment and Growth? Evidence from the Doing Business Data, 2003 – 07 (CGD Working Paper No. 159). Washington DC.
- Jayasuriya, D. (2011). Improvements in the World Bank’s Ease of Doing Business Rankings: Do they Translate into Greater Foreign Direct Investment Inflows? (Policy Research Working Paper No. 5787). Sydney.
- Korutaro, B., and Biekpe, N. (2013). Effect of Business Regulation on Investment in Emerging Market Economies. Review of Development Finance, 3(1), 41–50
- Gillanders, R., and Whelan, K. (2010). Open For Business? Institutions, Business Environment and Economic Development (UCD Centre for Economic Research Working Paper Series No. WP10/40). Dublin.
- Fletcher, Kevin (2002), Tax Incentives in Cambodia, Lao PDR and Vietnam, paper prepared for the IMF Conference on Foreign Direct Investment: Opportunities and Challenges for Cambodia, Lao PDR and Vietnam, Hanoi, Vietnam, August 16-17, 2002. <http://www.worldbank.org> (İndirme tarihi: 04.05.2019).
- Gaur, A. D., Padiya, J., (2017), “Ease of Doing Business in India: Challenges & Road Ahead”, International Conference on Technology and Business Management, pp. 77-84
- Garrett, G. (1998). Partisan Politics in the Global Economy. New York: Cambridge University Press.
- Garrett, G. ve Mitchell, D. (2001) “ Globaliation, Government Spending and Taxation in the OECD” European Journal of Political Research 39 sf.145-177
- Genshel, Phillip ve Seelkopf (2016) “Globalization and Tax Policy” Encyclopedia of Public Administration and Public Policy Second Edition Taylor&Francis sf.1-8
- Gujarati, H. (2015). Ease of Doing Business Ranking Reflects The Goodness of the Economy: A Misconception or Fact? In Ease of Doing Business: Contemporary Issues, Challenges and Future Scope (pp. 30–39). Ahmedabad: Gujarat Technological University.
- Hebron, L., & Stack Jr, J. F. (2013). Globalization: Debunking the Myths. Dorling Kindersley India Pvt. Ltd.
- Jamieson, F. (1998). Notes from Globalization as a Philosophical Issue. The Culture of Globalization, 54-80.
- Jones, R. B. (1995). Globalisation and Interdependence in the International Political Economy: Rhetoric and Reality. London: Pinter.
- Karakurt, A. (2010) “ Küresel Kriz Ortamında Yatırım Teşvikleri” Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi Sayı.65-2 Sf.143-164
- Kargı, N. ve Karayılmazlar, E. (2009) “Küreselleşme Vergi Politikaları Üzerindeki Etkinsizlik Etkisi”Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Cilt:14 S.3 Sf.21-37

- Kargı, V. ve Yayğır, T. (2016) “ Küreselleşme, Vergi Rekabeti ve Türkiye’de Vergi Yüğü” International Journal of Public Finance Cilt:1 Sayı:1 Sf: 1-22
- Katzenstein, P. (1985) Small States in World Markets. Ithaca, NY: Cornell University Press
- Koç, E. , Kaya, K. ve Şenel, M. (2017) “Dünya’da ve Türkiye’de Ekonomik Göstergeler- İş Yapma/İş Kurma Kolaylığı Endeksi” Engineer and Machinery Vol. 58. No. 685 pp. 17-42
- Lawless, M. (2009). Tax Complexity and Inward Investment (Research Technical Paper No. 5/RT/09). Dublin.
- Mir, U.M, S. M.Hassan ve M.M. Qadri (2014) “ Understanding Globalization and Its Future: An Analysis” Pakistan Journal Of Social Sciences Vol.34 No: 2 pp.607-634
- Mitchell, D. J. (2000) “ An OECD Proposal to Eliminate Tax Competition Would Mean Higher Taxes and Less Privacy” The Heritage Foundation Background Executive Summary September 18, No.1395 sf.1-33
- Miroslava, C. (2013) “The Effectiveness of Investment Incentives in Certain Foreign Companies Operating in the Czech Republic” Journal of Competitiveness, Vol.5, Issue 1 pp.108-120
- Morris, R., and Aziz, A. (2011). Ease of Doing Business and FDI Inflow to Sub-Saharan Africa and Asian Countries. Cross Cultural Management, 18(4), 400–411
- Munongo, S. , Akanbi, O.A, Robinson, Z. (2017) “Do Tax Incentives Matter For Investment? : A Literature Review” Business and Economic Horizons Vol:13 Issue 2 pp.152-168
- Öz, Ersan ve Yaraşır, Sevinç (2009) “Global Bir Kavram: Vergi Rekabeti” İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırmaları Merkezi Konferansları 52. Seri Prof. Dr. Şerafettin Aksoy’a Armağan
- Özcan, M.P. ve Kayalidere, G.(2017) “ Türkiye’de İş ve Yatırım Ortamının Dünya İş Yapma Endeksine Göre Değerlendirilmesi” Journal of Social and Humanities Sciences Research, Vol.4 Issue .5 pp.819-825
- Piwonski, K. (2010). Does the “ Ease of Doing Business ” In a Country Influence its Foreign Direct Investment Inflows? Bryant University
- Rodrik, D. (1997). Has International Economic Integration Gone Too Far? Washington, DC: Institute for International Economics.
- Ruggie, J.G. (1983). International Regimes, Transactions and Change: Embedded Liberalism in the Postwar Economic Order. In S.D. Krasner (ed.), International Regimes. Ithaca: Cornell University Press
- Selim, S. K. ,O.M, Eryiğit, P. (2014) “Türkiye’de Yatırım Teşvikleri ve Sabit Yatırımların İstihdam Üzerine Etkisi:Panel Veri Analizi” Ege Akademik Bakış , Cilt 14 Sayı 4 Sf. 661-673.
- Talpoş, Ioan ve Craşneac, Alexandru (2010) “ The Affects of Tax Competition” Theoretical and Applied Economics Vol.XVII No. 8 (549) Sf. 39-52
- Tekin, A. (2006) “Vergi Teşvikleri ve Ekonomik Etkileri” Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı 16 sf.301-316
- UNCTAD 2000 *Tax Incentives and Foreign Direct Investment A Global Survey*, ASIT Advisory Studies No. 16, UNCTAD/ITE/IPC/Misc.3, Geneva, s.12.

- Vergi Dosyası (2017) Vergi Teşviği Nedir? Vergi Teşvik Politikalarına Genel Bakış <https://vergidosyasi.com/2017/03/03/vergi-tesviki-kavrami-vergi-tesviki-nedir-vergi-tesviki-turleri/> Erişim Tarihi: 15.05.2019
- Van Parys, S. (2012) “The Effectiveness of Tax Incentives in Attracting Investment: Evidence from Developing Countries” Dans Reflets Et Perspectives De la Vie Economique, 2012/3 129-141
- Yaşar, E. ve Yaşar, M. (2017) “ İş Yapma Kolaylıkları: Farklı Gelir Gruplarındaki Ülkeler Arasında Bir Karşılaştırma” Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi Sayı.4 sf.101-112
- Yavan, N (2012) “Türkiye’de Yatırım Teşviklerinin Bölgesel Belirleyicileri :Mekansal ve İstatistiksel Bir Analiz” Coğrafi Bilimler Dergisi ,10(1) 9-37
- Yardımcıoğlu, M.(2014.)“Yükselen Piyasa Ekonomileri ve İş Yapabilirlik Endeksi Karşılaştırması,” KSÜ İİBF Dergisi, cilt 4, sayı 1.sf.280-295
- World Bank(2017) Doing Business: Equal Opportunity for All. Washington DC.